

EEMD kommenteerib Riigikogu auditit "Lasteaiakohtade kättesaadavus valdades ja linnades"¹

Riigikontroll auditeeris 2014-2015 aasta jooksul 8 omavalitsuses (KOV) lasteasutuse teenuse vastavust koolieelse lasteasutuse seaduse (KELS) nõuetele. Kaks auditeeritud omavalitsust on kaasatud EEMD projekti – Harku ja Rae vald. Ka on projektimeeskond tutvunud Tartu linna kohajagamise lahendusega ning sellega seotud probleemide spetsiifikaga.

Riigikontrolli audit toob välja järgmised olulisemad tähelepanekud:

1. Kõik meie huvi all olnud 3 KOVi ei täida endiselt seadust ega ole taganud kõigile soovijatele lasteaiakohti. Rae vallas on endiselt järjekorras ligemale 250 last ja Harku ligemale 200 last. Tartu linn suudab koostöös erasektoriga oma kohustusi 2015.a. täita. Lahenduseks pakutakse paremat era- ja munitsipaalinstiitutsioonide koostööd.

Kommentaari: Projekt ei panusta otseselt lasteaiakohtade arvu suurendamisse, küll aga võimaldab tsentraalne jagamissüsteem ühtsesse kohajagamise mudelisse kaasata ka erahoiud ja –lasteaiad. See aga eeldab, et lapsevanemate eelistused (nii koha- kui ka ajaelistused) kogutakse ajal ja viisil, mis tagab andmete adekvaatsuse ja järjestatuse. Järelikult oleks mõistlik muuta vastavat korraldust selliselt, et kohataotluse esitamine on ajaliselt võimalikult lähedal tegelikule kohasoovile, mil perele on selged nii konkreetset eelistused asutuse suhtes (era- vs avalik; asukoht jm) kui ka kohavajaduse täpne aeg. Euroopa praktikas on tavapärase 2- kuni 4-kuuline etteteatamise kohutus. Kui arvestus käib õppeaasta lõikes, siis näiteks kohavajaduse tekkimise õppeaastale eelneva märtsi jooksul. Valmiva „Alushariduse ja lapsehoiu seaduse“ kontseptsiooni valguses on vajadus erahoidude alushariduse tervikmudelisse integreerimiseks samuti teadvustatud ning see, et KOVid on võtmas vastutust ka era lasteasutuste kohajagamise üle, on küllaltki tõenäoline. Seda protsessi saab EEMD poolt analüüsitava tsentraalse jagamissüsteemi abil hästi toetada.

2. Lasteasutuste järjekorra arvestus on mitmes KOVis vähe läbipaistev. On juhuseid, kus lapsi on võetud rühmadesse väljaspool järjekorda või puuduvad ühised ja läbipaistvad reeglid.

Kommentaari: Projekt soovib igal KOVil võtta vastu määrus, mis sätestab selgelt nii alushariduse kui lapsehoiu kohtade jaotamise prioriteedid ehk reeglid, millest kohajagamisel lähtutakse. Näiteks, kas üle-nõudlusega lasteaiaku puhul on oluline laste sotsiaalne staatus, elukoht lasteaiaku lähedal, õe-venna samas asutuses käimine vms.

3. Seda, kas lasteasutuse juht rühmi moodustades ka tegelikult järjekorrast lähtub, omavalitsused enamasti süsteemselt ei kontrolli. Üldiselt oli lapsi rühma võetud täpselt järjekorra järgi, kuid kõikides omavalitsustes tuli ette ka juhtumeid, kus osa lapsi oli rühmade moodustamisel teistest lastest järjekorras mööda läinud, ning Tallinnas, Tartu linnas ja Tartu vallas olid mõned juhtumid, kus auditi käigus ei suudetud selgitada, miks ühte last teisele oli eelistatud. Viimsis ja Tallinnas ei saanud Riigikontroll tagantjärele kõiki rühmade moodustamisi kontrollida, kuna järjekorrainfot ei olnud säilitatud.

Kommentaari: Kui jagatavate kohtade ja laste arv on suur (näiteks üle saja koha), siis on manuaalne infotöötlus keeruline, kuna korraga tuleb järgida suurt hulka eelistusi ja prioriteete. Soovitame töö automatiseerida võttes kasutusele sobitamisalgoritm ehk mehhanism. Enam levinud selliseks mehhanismiks on edasilükatud vastuvõtt. Mehhanismi saab käivitada vaid tsentraalses süsteemis, st kui nii vanemate eelistuste kui lasteadeade prioriteetide info on koondatud ühtsesse andmekotta. Jaotuse tulemus peaks olema avalik, et igal perel oleks võimalik kontrollida, et nende eelistusi ja prioriteete ei ole rikutud.

¹ Riigikontrolli aruanne Riigikogule, 9. november 2015 on kättesaadaval web-aadressil:

<http://www.riigikontroll.ee/Riigikontrollipublikatsioonid/Auditiaruanded/tabid/206/Audit/2372/language/et-EE/Default.aspx>